

Asia: VN/24520/2023

Uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

2. Pidätekö hallituksen esitysluonnoksen 3 luvussa kerrottuja tavoitteita kannatettavina?

ei

Voit halutessasi esittää huomioita:

Hallituksen esitysluonnoksessa tavoitteena mainitut vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja palveluiden saatavuuden turvaaminen sekä yhdenvertaisuus ovat arvokkaita ja kannatettavia tavoitteita, mutta nyt HE-luonnoksessa ehdotettu sääntely perusteluineen uhkaa nimenomaan estää näihin tavoitteisiin pääsyn. Osa HE-luonnoksen tavoitteista antaa vaikutelman siitä, että käsillä on luonnos, joka on tarkoitettu säästölaiksi vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen kustannuksella.

Koska osa HE-luonnoksen tavoitteista on selkeästi ei-kannatettavia ja vammaisten lasten oikeuksien toteutumista vaarantavia, Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) on valinnut vastausvaihtoehdon "ei". On iso riski, että ehdotettu laki heikentäisi erityisesti autismi- ja neurokirjon lasten ja nuorten sekä lievästi kehitysvammaisten lasten ja nuorten oikeuksien ja hyvinvoinnin toteutumista sekä heidän perheidensä asemaa ja hyvinvointia.

Luonnoksessa todetaan, että tavoitteena on selkeyttää sosiaalihuollon yleislainsäädännön sekä vammaispalveluita koskevan toissijaisen lainsäädännön suhdetta. MLL korostaa, että selkeyttäminen luonnoksessa ehdotetulla tavalla on tarpeetonta ja pelkästään vaikeuttaa vammaisten ihmisten pääsyä vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin. Uuden vammaispalvelulain (675/2023) sääntely on selkeyden osalta riittävää ja em. kannatettavat tavoitteet (vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja palveluiden saatavuuden turvaaminen sekä yhdenvertaisuus) toteutuvat paremmin, jos uutta vammaispalvelulaki sovelletaan sellaisenaan ilman nyt ehdotettuja muutoksia.

MLL muistuttaa ja korostaa, että Suomi on sitoutunut noudattamaan YK:n lapsen oikeuksien sopimusta sekä YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa sopimusta. Perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden tulee olla lähtökohta ja perusta lainsäädännön tavoitteiden asettamiselle.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Keskeisiin perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen turvaamiskeinoihin kuuluu muun muassa perusoikeuden käyttöä turvaavan ja täsmentävän lainsäädännön säätäminen.

3. Päästäkö esitetyillä muutosehdotuksilla esityksen tavoitteisiin?

ei

Voit halutessasi esittää huomioita:

Kuten MLL edellisessä vastauskohdassa totesi, esitetyillä muutosehdotuksilla ei päästä olennaisiin ja kannatettaviin lakiesityksen tavoitteisiin eli vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseen ja palveluiden saatavuuden turvaamiseen sekä yhdenvertaisuuteen. Perustuslain 19.1 § edellyttää, että jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Perustuslaki myös edellyttää, että julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu (19.3 §).

HE-luonnokseen ei sisälly kunnollista perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointia. Tämä on erityisen ongelmallista, koska HE-luonnos sisältää useita sellaisia muutoksia, jotka vaikuttavat selkeästi vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Ehdotusten taloudellisia vaikutuksia on luonnoksessa arvioitu runsaasti.

Erytisen epäselväksi jäi, mitä osiossa ”Vaikutukset vammaisiin lapsiin ja nuoriin” tarkoitetaan sillä, että esityksessä on korostettu palveluiden merkitystä eri elämänvaiheissa sekä positiivista erityiskohtelua henkilöille, joiden avun ja tuen tarve poikkeaa elämänvaiheessa tavanomaisesta tarpeesta. ”Tavanomainen tarve” on erittäin epämääräinen ja runsaasti tulkintaongelmia aiheuttava käsite. Se on kirjattu myös pykäläehdotukseen ja MLL pitää sitä lasten oikeuksien toteutumisen kannalta hyvin ongelmallisena. Lasten kehitysvaiheissa on runsaasti yksilöllisiä variaatioita, jotka johtuvat useista eri fyysistä, psyykkisistä ja sosiaalisista kehitystekijöistä. Tästä näkökulmasta on vaikea hahmottaa ”elämänvaiheen tavanomaista tarvetta” tai siitä poikkeamista.

Se, että lakiin kirjattaisiin käsite ”tavanomainen tarve” aiheuttaisi todennäköisesti sen, että käsitettä tulkitaan siten, että lapsella täytyy olla toimintakyvyssään erityisen suuria haasteita ja ero vammattoman lapsen elämäntilanteeseen suuri, ennen kuin lapsi pääsisi palvelujen piiriin. Tämä on vanhempia vakavasti kuormittava tekijä ja jättää paljon vastuuta vanhemmille ja voi vanhempien uupumuksen myötä johtaa kalliisiin lastensuojelupalveluihin kuten sijaishuollon palveluihin. Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa tavoitteeksi on asetettu painopisteen siirto korjaavista palveluista kohti varhaisempaa tukea ja apua sekä ennaltaehkäisyä. HE-luonnoksessa esitetyt ehdotukset eivät tue tätä hallitusohjelman kirjausta.

HE-luonnokseen on ”Vaikutukset vammaisiin lapsiin ja nuoriin” osioon kirjattu, että esityksen tarkoituksena on säilyttää vammaispalvelulaki vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina. Tämä korostaa sitä näkökulmaa, että lakiehdotuksen tarkoituksena olisi entisestään kaventaa lasten ja nuorten vammaispalvelujen piiriin pääsyä, mikä toteutettaisiin esim. lisäämällä ”tavanomaisen tarpeen” käsite lakiin.

Se, että toteutuuko tavoite vammaisten ihmisten palvelujen saatavuudesta, riippuu selkeästi hyvinvointialueiden resursseista. HE-luonnoksen pykäläkohtaisissa perusteluissa (vammaispalvelulain 2 §) todetaan, että hyvinvointialueiden järjestämisvastuuseen kuuluu velvollisuus huolehtia siitä, että alueella on saatavissa sekä ensisijaisen että toissijaisen lainsäädännön mukaisia palveluita yhdenvertaisesti asukkaiden tarpeiden mukaan. Hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne on huono ja sote-palveluista säästetään ja karsitaan. Lisäksi kehysriihessä tehtiin ylimääräinen 100 miljoonan euron leikkaus sosiaalipalveluihin, joka tulee entisestään vaikeuttamaan sosiaalihuollon palveluiden saatavuutta. Kehysriihessä päätettiin myös heikentää hoitotakuuta merkittävästi. Perusterveydenhuollon hoitotakuu pidennetään 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen ja suun terveydenhuollon hoitotakuu 4 kuukaudesta 6 kuukauteen. Tämä heikentää perustason palveluihin pääsyä ja siirtää painetta erityispalveluihin. On todennäköistä, että HE-luonnoksessa esitetyt lakiehdotukset yhdessä sote-palveluihin tehtyjen leikkausten ja säästövaatimusten kanssa, estävät vammaisten ihmisten palveluihin pääsyä ja lakiehdotuksen tavoitteen toteutumista tältä osin.

HE-luonnoksessa viitataan mm. lasten osalta positiiviseen erityiskohteluun useammassa kohtaa. Lainsäätäjän on lailla turvattava heikommassa asemassa olevien ryhmien oikeuksia. Lainsäätäjä ei voi vedota liikaa positiivisen erityiskohtelun mahdollisuuteen, sillä se jättää oikeuden toteutumisen palveluiden järjestäjien varaan ja tosiasiallisesti lisää riskiä vammaisten ihmisten epäyhdenvertaiseen kohteluun eri hyvinvointialueilla.

4. Ovatko ensisijaisen lainsäädännön mukaisten palvelujen ensisijaisuutta korostavat säännökset mielestänne kannatettavia? (Vammaispalvelulain 2 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

MLL pitää kokonaisuudessaan ehdotettua 2 §:ää epäselvästi ja tulkinnanvaraisesti kirjoitettuna. Se tekee kyseisen säännöksen soveltamisesta erittäin vaikeaa ja voi johtaa epäyhdenvertaisiin käytäntöihin. MLL korostaa, että ei näe tarvetta ensisijaisen lainsäädännön mukaisten palvelujen ensisijaisuutta korostavalle säännökselle. Se, miten asia on kirjattu uuteen vammaispalvelulakiin, on riittävää ja selkeää.

Kyseinen HE-luonnoksen kirjaustapa ohjaa liiaksi ensisijaisiin palveluihin, vaikka tosiasiallisesti ne eivät olisi henkilölle riittäviä ja sopivia. Tämä voisi johtaa siihen, että vammaisille lapsille ja nuorille heidän perheillensä tarjottavia palveluita ei määrittäisikään yksilöllinen tarve vaan palvelut järjestettäisiin pääsääntöisesti yleislainsäädännön kautta ja tosiasiallinen pääsy erityispalveluihin estyisi, vaikka lapsella, nuorella ja heidän perheillään olisi niihin selkeä tarve. Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut eivät ainakaan käytännössä mitenkään vastaa eivätkä voi korvata vammaispalvelulain perusteella lapsille, nuorille ja perheille myönnettäviä palveluita (esim. kotipalvelu tai kotihoito eivät voi korvata esim. lyhytaikaista huolenpitoa, henkilökohtaista apua tai erityistä osallisuuden tukea, eivätkä sosiaalihuoltolain mukaiset asumisen palvelut vastaa uudessa vammaispalvelulaissa säädettyä lapsen asumisen tukea).

YK:n lapsen oikeuksien komitea on viimeisimmässä päätelmässään Suomelle (CRC/C/FIN/CO/5–6, kesäkuu 2023) esittänyt huolensa siitä, että vammaisten lasten osallistamista estävät sosiaaliset esteet (kohta 29). Komitea suositteli, että Suomi mm. vahvistaa vammaisten lasten sosiaalisen osallistamisen ja yksilöllisen kehityksen tukemista (kohta 30). MLL yhtyy Kehitysvammaisten

Tukiliiton lausunnossaan esittämään näkemykseen, että sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaiset palvelut eivät käytännössä koskaan toteudu sellaisina, että ne esimerkiksi toteuttaisivat erityisesti asiakkaan osallisuutta. Vammaisten lasten osallistumismahdollisuuksien sekä heidän kehittyvien kykyjensä kannalta erityislainsäädännön mukaisten palveluiden piiriin pääsyn vaikeutuminen on erittäin iso ongelma.

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 23 artikla velvoittaa sopimusvaltioita suunnittelemaan vammaisille lapsille annetun avun sellaiseksi, että se varmistaa vammaisen lapsen mahdollisuuden koulunkäyntiin, koulutukseen, terveydenhoito- ja kuntoutuspalveluihin, ammattikoulutukseen ja virkistystoimintaan siten, että lapsi sopeutuu mahdollisimman hyvin häntä ympäröivään yhteiskuntaan ja että hän saavuttaa mahdollisimman korkean yksilökohtaisen kehitystason, sivistyksellinen ja henkinen mukaan luettuina. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen 7 artikla velvoittaa sopimukseen sitoutuneet valtiot toteuttamaan kaikki tarvittavat toimet, jotta vammaiset lapset voivat nauttia kaikista ihmisoikeuksista ja perusvapauksista täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa. Myös sopimuksen 19 artikla on vammaisten lasten kannalta merkittävä. Sopimuskohtassa tunnustetaan kaikkien vammaisten henkilöiden yhdenvertaisen oikeuden elää yhteisössä, jossa heillä on muiden kanssa yhdenvertaiset valinnanmahdollisuudet. Artikla edellyttää, että sopimuspuolet toteuttavat tehokkaat ja asianmukaiset toimet tehdäkseen vammaisille henkilöille helpommaksi nauttia tästä oikeudesta täysimääräisesti sekä helpottaakseen heidän täysimääräistä osallisuuttaan ja osallistumistaan yhteisöön.

5. Onko elämänvaiheessa tavanomaisesta poikkeavaa tarvetta koskeva säännösehdotus mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Kuten MLL edellisessä kohdassa totesi, ehdotettu 2 § on kokonaisuudessaan sekava ja sitä on poikkeuksellisen vaikea tulkita. Se, mitä tarkalleen ottaen ”elämänvaiheessa tavanomaisesta poikkeava tarve” tarkoittaa, ei avaudu myöskään perusteluista. Ennemmin se erityisesti autismi- ja neurokirjon lasten ja nuorten osalta sekä lievästi kehitysvammaisten ihmisten osalta aiheuttaa sen riskin, että he jäävät tarvitsemiensa ja heille kuuluvien palvelujen ulkopuolelle. ”Tavanomaisesta poikkeava tarve” käsitteenä ei myöskään ohjaa ottamaan huomioon ihmisten yksilöllisiä tarpeita ja tilanteita. Asiaa on tarkasteltu myös lausunnon kohdassa 3.

MLL ei kannata sitä, että ehdotuksessa on muutettu ja rikottu uuden vammaispalvelulain 2 §:n rakenne. Lasten ja nuorten kannalta on erityisen ongelmallista, että itse pykälässä ei säädettäisi, että lakia sovelletaan henkilöön (vammainen henkilö), jonka vamman tai sairauden aiheuttama fyysinen, kognitiivinen, psyykinen, sosiaalinen tai aisteihin liittyvä toimintarajoite on pitkäaikainen tai pysyvä. MLL pitää ehdottoman tärkeänä, että 2 § säilytetään kokonaisuudessaan sellaisena, kun se on uudessa vammaispalvelulaissa eikä siihen tehdä HE-luonnoksessa ehdotettuja muutoksia.

Kuten hallituksen esityksessä (HE 191/2022 vp) todetaan, ongelmana on ollut, että osa vammaisista henkilöistä on voinut jäädä väliinpuotoajiksi. Esimerkiksi autismin kirjoon kuuluvilla henkilöillä ja henkilöillä, joilla on neuropsykiatrinen oireyhtymä, on vaikeuksia saada tarvitsemiaan palveluita vammaispalveluita koskevien erityislakien perusteella.

MLL pitää huolestuttavana, että YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan sopimuksen velvoitteita ja periaatteita on häivytetty HE-luonnoksen ehdotuksissa (esim. uuden vammaispalvelulain 2 §:n mukainen vammaisen henkilön määritelmä). Tämä säännöksen ”irrottaminen” vammaisyleissopimuksesta ohjaisi soveltamaan kapea-alaisesti vammaispalvelulakia. Vammaisyleissopimuksen 1.2 artiklan mukaan vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.

MLL pitää säännöskohtaisissa (2 §) perusteluissa erittäin epäonnistuneena osion ”Lapsuus ja nuoruus” kirjausta siitä, että ”Vauvan tai hyvin pienen lapsen huolenpidon tarve poikkeaa harvoin saman ikäisten lasten tarpeista”. Vaikeasti sairaan tai vammaisen lapsen syntyminen aiheuttavat perheessä äärimmäisen kuormittavan tilanteen, jossa perheen arki ja toiminta muuttuvat merkittävästi. Se saattaa vaikuttaa esimerkiksi siten, että lapsen kotona tapahtuvaan hoitoon liittyvät tehtävät, sairaalassa käynnit ja kuntoutus vaativat vanhemmilta paljon aikaa ja työtä.

6. Onko asiakkaan edun ja maksuttomuuden suhdetta koskeva tarkennus mielestänne kannatettava? (Sosiaalihuoltolain 4 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

MLL pitää tärkeänä, että maksuttomuus huomioidaan, kun arvioidaan asiakkaan etua. Vammaisten henkilöiden palveluiden maksuttomuudelle on erityisiä perusteita. Nimenomaan normaalisuusperiaatteen mukaan vammasta johtuva apu ja tuki ei saa olla maksullista. Maksuttomien vammaispalvelujen tarkoituksena on saattaa vammaisen ihminen yhdenvertaiseen asemaan muiden kanssa yhteiskunnassa.

MLL pitää HE-luonnoksen yhdenvertaisuusperiaatteen tulkintaa virheellisenä (erit. luonnoksen lause: ”Yleinen yhdenvertaisuusperiaate ja normaalisuusperiaate palveluita järjestettäessä edellyttää, että palvelun käyttäjä maksaa maksullisiksi säädetyistä palveluista niistä määrättäväksi tulevan asiakasmaksun”). Jotta vammaiset henkilöt voisivat yhteiskunnassa saavuttaa tosiasiallisen yhdenvertaisuuden ja yhdenvertaiset mahdollisuudet, heidän vammansa tulee ottaa huomioon. On tärkeää huomata, että muodollisesti samanlainen kohtelu vammattomien henkilöiden kanssa saattaa lisätä vammaisten ihmisten tosiasiallista epäyhdenvertaisuutta. Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttamiseksi yhteiskunnassa täytyy aktiivisesti tehdä mm. lainsäädännöllisiä toimia vammaisuuden aiheuttamien esteiden poistamiseksi.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 2 artikla edellyttää, että sopimusvaltiot huolehtivat siitä, että kaikki lapset nauttivat kaikista sopimuksessa määritellyistä oikeuksista ilman minkäänlaista syrjintää. YK:n lapsen oikeuksien komitea toteaa yleiskommentissaan (nro 9), että vammaiset lapset joutuvat syrjinnän kohteeksi monissa elämän- ja kehitysvaiheissa. Komitea tunnistaa, että palveluihin liittyvä syrjintä mm. estää heitä saamasta tarvittavia terveys- ja sosiaalipalveluita. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen 23 artikla edellyttää, että sopimusvaltiot tunnustavat vammaisen lapsen oikeuden saada erikoishoitoa ja että apua annettaessa on tarvittaessa kiinnitettävä huomiota vanhempien tai lapsen muiden hoitajien varallisuuteen. Komitean mukaan vammaisen lapsen ja hänen vanhempansa on saatava se erityishoito ja apu, joihin he sopimuksen mukaan ovat oikeutettuja

(yleiskommentti nro 9). Komitea on tehnyt selväksi, että vanhempien varallisuus ei saa olla esteenä vammaisen lapsen palveluiden saamiselle (esim. CRC/C/CAN/CO/3-4 kohta 60c).

7. Onko asiakasmaksulain säännöksiä täydentävä niin sanottu suojasäännös mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §:n 4 ja 5 momentti)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Suojasäännös ei riitä turvaamaan eikä korvaa maksuttomuudesta luopumista.

8. Voit halutessasi esittää muita huomioita esityksestä:

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) ei lausunnossaan 11.9.2023 kannattanut vammaispalvelulain voimaantulon lykkäämistä. MLL piti ongelmallisena, että vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta ja osallisuutta vahvistavan uuden vammaispalvelulain voimaantulon lykkääminen tapahtui ilman riittävää vaikutusten arviointia muun muassa vammaisten lasten ja nuorten osalta. Lisäksi MLL kritisoi sitä, että vammaispalvelulain voimaantulon siirtämisen ja lain sisällön avaamisen tarkoituksena oli kustannussäästöjen aikaansaaminen eikä vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumisen edistäminen. MLL piti hyvin poikkeuksellisenä, että lain voimaantuloa haluttiin siirtää ja että myös lain sisältö halutaan avata ennen kuin lain toimeenpanosta on mitään kokemuksia.

MLL antoi lausuntonsa myös uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamista koskevaan kuulemistilaisuuteen 27.11.2023. Tuolloin MLL esitti huolensa siitä, että mikäli lain jatkotarkastelussa päädyttäisiin poistamaan sosiaalinen toimintakyky (sosiaalinen toimintarajoite) lain soveltamisalasta (VPL 2.1 § 1 kohta), kohdistuisi se erityisen kipeästi autismi- ja neurokirjon lasten ja nuorten sekä lievästi kehitysvammaisten lasten ja nuorten oikeuksien ja hyvinvoinnin toteutumiseen. Tämä ei toteuttaisi sitä, mitä eduskunta edellytti lausumassaan. Se ei myöskään tue uudistuksen keskeistä tavoitetta, jonka mukaan vammaispalveluiden ulkopuolelle ei tulisi jäädä niitä tarvitsevia väliinputoajaryhmiä. MLL toi esille lausunnossaan, että subjektiivisen oikeuden heikennys tietyltä lapsiryhmältä ei ole oikeudellisesti kevyesti perusteltavissa, vaikka kyseessä on laki, joka on hyväksytty mutta ei ole vielä tullut voimaan. Jo perus- ja ihmisoikeuksia turvaavan lain hyväksyminen ja vahvistaminen synnyttää valtiosääntöistä suojaa nauttavia, heikentämiskiellon piiriin kuuluvia tai ainakin niihin rinnastuvia perusteltuja odotuksia. Sikäli kun jo hyväksytty uusi vammaispalvelulaki (675/2023) parantaa autismi- ja neurokirjon sekä lievästi kehitysvammaisten lasten ja nuorten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumistasoa, laissa säänneltyjen oikeuksien heikentäminen tietyn ikäryhmän osalta rikkoo heikentämiskieltoa tai perustuslain mukaista perusteltujen odotusten suojaa.

Vammaispalvelulain uudistaminen on jo tähän mennessä ollut lainsäädäntöprosessina pitkä, epämääräinen ja epäselvä (hallituksen esitys uudeksi vammaispalvelulaksi (HE 191/2022 vp) annettiin eduskuntaan syksyllä 2022 ja hyväksyttiin 1.3.2023. Uusi vammaispalvelulaki vahvistettiin 14.4.2023 ja tällöin voimaantuloajankohdaksi vahvistettiin 1.10.2023. Sen jälkeen uuden vammaispalvelulain voimaantuloa lykättiin vuoden 2025 alkuun lailla 953/2023, joka tuli voimaan 30.9.2023. Nyt toukokuussa 2024 käsillä on HE-luonnos liittyen vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain 4 §:n muuttamisesta. Em. lait on tarkoitettu tulemaan voimaan ennen 1.1.2025). Tämä kohta kaksi vuotta kestänyt sekava prosessi on hämärtänyt lain perimmäistä tarkoitusta ja

tulee tekemään lain tulkinnasta, toimeenpanosta ja soveltamisesta erittäin hankalaa. Tällä on suora heikentävä vaikutus vammaisten ihmisten palveluiden saantiin ja oikeusturvan toteutumiseen.

MLL huomauttaa erittäin ongelmallisesta ja puutteellisesta kirjauksesta HE-luonnoksen luvussa 11 ”Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys”. HE-luonnoksessa todetaan, että ”perustuslakivaliokunta arvioi lausunnossaan PeVL 12/2015 vp julkisen talouden säästötarvetta, yhdenvertaisuutta ja oikeutta riittäviin sosiaalipalveluihin, eikä löytänyt estettä subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajoittamiselle, kunhan päätöksenteossa huomioidaan lapsen etu.” Luonnoksessa ei tuoda esille sitä asiassa vaikuttavaa ratkaisevaa seikkaa, että Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea antoi ratkaisun Suomea

koskevaan kanteluun (Central Union for Child Welfare (CUCW) v. Finland, Complaint No. 139/2016) ja totesi, että varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen oli uudistetun ja Euroopan sosiaalisen peruskirjan vastainen kaikilta kantelussa esitettyjen artikloiden osalta. Varhaiskasvatustilaa on sittemmin muutettu ja varhaiskasvatusoikeuden rajausta poistettu.

MLL pitää tärkeänä, että uusi vammaispalvelulaki (675/2023) tulee voimaan sellaisena kuin se alun perin hyväksyttiin ja käsillä olevassa HE-luonnoksessa ehdotettuja muutoksia ei toteuteta.

Helsingissä 21.5.2024

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry

Milla Kalliomaa

pääsihteeri

Esa Iivonen, johtava asiantuntija

Kirsi Pollari, erityisasiantuntija

Pollari Kirsi

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry